

Biblical Parenting Advice from Avraham and Yishmael

Rabbanit Dr. Tamara Spitz

1. Genesis 21:9-21

(9) Sarah saw the son whom Hagar the Egyptian had borne to Abraham playing. (10) She said to Abraham, "Cast out that slave-woman and her son, for the son of that slave shall not share in the inheritance with my son Isaac." (11) The matter distressed Abraham greatly, for it concerned a son of his. (12) But God said to Abraham, "Do not be distressed over the boy or your slave; whatever Sarah tells you, do as she says, for it is through Isaac that offspring shall be continued for you. (13) As for the son of the slave-woman, I will make a nation of him, too, for he is your seed." (14) Early next morning Abraham took some bread and a skin of water, and gave them to Hagar. He placed them over her shoulder, together with the child, and sent her away. And she wandered about in the wilderness of Beer-sheba. (15) When the water was gone from the skin, she left the child under one of the bushes, (16) and went and sat down at a distance, a bowshot away; for she thought, "Let me not look on as the child dies." And sitting thus afar, she burst into tears. (17) God heard the cry

1. בראשית כ"א ט'-כ"א

(ט) ותרא שרה את-בן-הגֵר המצֵרית אשר-יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצִּדְקָה: (י) ותאמֹר לְאַבְרָהָם גֵרֶשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת-בְּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בְּוַהֲמָהּ הַזֹּאת עִם-בְּנֵי עַם-יִצְחָק: (יא) וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינָי אַבְרָהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ: (יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם אַל-יִרַע אֶל-יָרֵעַ בְּעֵינֶיךָ עַל-הַנְּעִר וְעַל-אִמָּתְךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיִצְחָק יִקְרָא לָהּ זָרַע: (יג) וְגַם אֶת-בְּוַהֲמָהּ לְגוֹי אֲשִׁימְנוּ כִּי זָרַעָהּ הוּא: (יד) וַיִּשְׂכַּם אַבְרָהָם | בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח-לֶחֶם וְחֶמֶת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל-הַגֵּר שָׁם עַל-שִׁכְמָהּ וְאֶת-הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַהּ וּתְלֶף וּתְתַע בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע: (טו) וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן-הַחֶמֶת וּתְשַׁלַּח אֶת-הַיֶּלֶד תַּחַת אֶתֶד הַשִּׁיחִים: (טז) וּתְלֶף וּתִשָּׁב לָהּ מִנְּגַד הַרְחָק כְּמִטְתָּנִי קִנְיָת כִּי אִמָּרָה אֶל-אַרְאֶה בְּמֹות הַיֶּלֶד וּתִשָּׁב מִנְּגַד וּתִשָּׂא אֶת-קוֹלָהּ וּתִבְדֹּ: (יז) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-קוֹל הַנְּעִר וַיִּקְרָא מִלֵּאף אֱלֹהִים | אֶל-הַגֵּר מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מֵה־לֶּךָ הַגֵּר אֶל-תִּירָאִי כִּי-שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל-קוֹל הַנְּעִר בְּאֲשֶׁר הוּא-שָׁם: (יח) קוּמִי שְׂאִי אֶת-הַנְּעִר וְהַחֲזִיקִי אֶת-יָדָךְ בּוֹ כִּי-לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימְנוּ: (יט) וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת-עֵינֶיהָ וּתְרָא בְּאֵר מַיִם וּתְלֶף וּתְמַלֵּא אֶת-הַחֶמֶת מַיִם וּתִשָּׁק אֶת-הַנְּעִר: (כ) וַיְהִי

of the boy, and an angel of God called to Hagar from heaven and said to her, "What troubles you, Hagar? Fear not, for God has heeded the cry of the boy where he is. (18) Come, lift up the boy and hold him by the hand, for I will make a great nation of him." (19) Then God opened her eyes and she saw a well of water. She went and filled the skin with water, and let the boy drink. (20) God was with the boy and he grew up; he dwelt in the wilderness and became a bowman. (21) He lived in the wilderness of Paran; and his mother got a wife for him from the land of Egypt.

אֱלֹקִים אֶת־הַנֶּעֱר וַיִּגְדֵּל וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבָּר וַיְהִי
 רֵבָה קָשָׁת: (כא) וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר פָּאָרָן
 וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (כב)

Yitzchak and Yishmael in the Midrash

2. Bereishit Rabbah 53:11

And Sarah saw the son of Hagar the Egyptian, etc. (21, 9). R. Simeon b. Yohai said: R. Akiba used to interpret this to his [Ishmaels] shame, and I interpret this to his praise.

-R. Akiba lectured: "And Sarah saw the son of Hagar...**making sport**." Now Making sport refers to nought else but immorality, as in the verse, The Hebrew servant, whom thou hast brought unto us, came in unto me to make sport of me (Gen. 39, 17). Thus this teaches that Sarah saw Ishmael ravish maidens, seduce married women and dishonour them.

-R. Ishmael taught : This term Sport refers to idolatry, as in the verse, And

2. בראשית רבה נ"ג:י"א

וַתֵּרָא שָׂרָה אֵת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִי (בראשית כא, ט), אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה אוֹמֵר בּוֹ דָּבָר לְגִנְאִי, וְאָנִי אוֹמֵר בּוֹ דָּבָר לְשִׁבְחָה, דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא וַתֵּרָא שָׂרָה וְגו', אֵין מִצְחָק אֶלָּא גְלוּי עֲרִיּוֹת, הִיד מָה דָּאָתְ אָמַר (בראשית לט, יז): בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעֵבְרִי אֲשֶׁר הִבֵּאתָ לְנוּ לְצַחֵק בִּי, מְלַמֵּד שֶׁהִיָּתָה אִמְנוֹ שָׂרָה רוֹאָה אוֹתוֹ לִישְׁמַעְעָאֵל מְכַבֵּשׁ גְּנוּת וְצָד נָשִׁי אֲנָשִׁים וּמְעַנָּה אוֹתוֹ. תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְעָאֵל אוֹמֵר, אֵין הַלְשׁוֹן הַזֶּה שֶׁל צָחוּק אֶלָּא עֲבוּדָת כּוֹכָבִים, שְׁנַאָמַר (שמות לב, ו): וַיֵּשֶׁב הָעָם לְאָכֹל וּשְׁתוֹ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק, מְלַמֵּד שֶׁהִיָּתָה אִמְנוֹ שָׂרָה

rose up to make sport (Ex. 32, 6). This teaches that Sarah saw Ishmael build altars, catch locusts, and sacrifice them.

-R. Eleazar said: The term sport refers to bloodshed, as in the verse, Let the young men, I pray thee, arise and sport before us (11 Sam. 2, 14).

-R. 'Azariah said in R. Levi's name : Ishmael said to Isaac, 'Let us go and see our portions in the field, then Ishmael would take a bow and arrows and shoot them in Isaac's direction, whilst pretending to be playing. Thus it is written, As a madman who casteth fire-brands, arrows, and death; so is the man that deceiveth his neighbour, and saith: Am not I in sport (Prov. xxn, 18 f.)?

-But I say 6 : This term sport [mockery] refers to inheritance. For when our father Isaac was born all rejoiced, whereupon Ishmael said to them, 'You are fools, for I am the firstborn and I receive a double portion.' You may infer this from Sarah's protest to Abraham: For the son of this bondwoman shall not be heir with my son, with Isaac (xxi, 10). With my son, even if he were not Isaac; or With Isaac, even if he were not my son; how much the more, With my son, with Isaac!

רוֹאֵה אֶת יִשְׁמַעֵאל בּוֹנֵה בַיְמוֹסוֹת וְצָד חֲגָבִים וּמְקָרִיב עֲלֵיהֶם.
-רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי
אוֹמֵר אֵין הִלְשׁוֹן הַזֶּה צָחֹק אֱלֵא לְשׁוֹן
שְׁפִיכוֹת דָּמִים, הֵיךְ מָה דָּאֵת אָמַר (שְׁמוּאֵל
ב ב, יד): יְקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ
לְפָנֵינוּ.
-רַבִּי עֲזַרְיָה מְשׁוּם רַבִּי לְוִי אָמַר, אָמַר לִיה
יִשְׁמַעֵאל לִיצְחָק בְּלִי וְנִרְאָה חֲלָקְנוּ בְּשָׂדֵה,
וְהָיָה יִשְׁמַעֵאל נוֹטֵל קִשְׁת וְחֲצִים וּמוֹרָה
כְּלָפִי יִצְחָק, וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ מִצְחָק,
הֵדָא הוּא דְכָתִיב (מְשָׁלִי כו, יח
יט): כְּמַתְּלֵהֶלֶה הִיְרָה זְקִים וּגוֹ' כֵּן אִישׁ
רָמָה אֶת רַעְהוּ וְאוֹמֵר הֵלֵא מִצְחָק אָנִי,
-וְאוֹמֵר אָנִי בּוֹ דְבָר לְשִׁבַח אֵין לְשׁוֹן הַזֶּה
שֶׁל צָחֹק אֱלֵא לְשׁוֹן יִרְשָׁה, שְׁבִנְשָׂעָה
שְׁנוּלַד אֲבִינוּ יִצְחָק הָיוּ הַכֹּל שְׂמִחִים, אָמַר
לְהֶם יִשְׁמַעֵאל שׁוֹטִים אַתֶּם, אָנִי בְּכוֹר וְאָנִי
נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם, שְׂמֵת שׁוֹבֵת אִמְנוּ שָׂרָה
לְאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית כֵּא, י): כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן
הָאִמָּה הַזֹּאת עִם בְּנֵי, אַתָּה לְמַד, כִּי לֹא
יִירָשׁ עִם בְּנֵי אֲפֵלוֹ שְׂאִינוּ יִצְחָק, וְעִם
יִצְחָק אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ בְּנֵי, קַל וְחֹמֶר עִם
בְּנֵי עִם יִצְחָק.

The Banishment of Yishmael

And Avraham got up in the morning and he took bread and a bottle of water, to teach you, that he hated Yishmael because of his evil ways, and sent him and his mother Hagar empty-handed and expelled them from his house because of this. Do you really think that Avraham, of whom it is written (Bereishit 13,2): And Avraham was very rich in cattle etc... that he would send his wife and his son from his house empty-handed, without clothes or means of a livelihood?! Rather, this is to teach you, since he turned evil, he stopped thinking about him. What was his end? After he had been expelled, he sat at the cross-roads and was a bandit, as it says (Bereishit 16,12): And he was a wild man.

4. Radak on Genesis 21:14:2

ויקח לחם וחמת מים, he gave her enough food and water to last for a day or two. She was unable to carry more than that. He also gave her a plentiful supply of water as the distance to Egypt was considerable. On the other hand, she might have had relatives much closer than in Egypt. He gave her also silver and gold so that she could replenish her supplies, although the Torah did not make a specific mention of this.

5. Ramban on Genesis 21:15:1

...All of this was because Avraham

וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים, ללמדך שהיה שונא לישמעאל על שיצא לתרבות רעה, ושלחו הוא ואמו הגר ריקם וטרדו מביתו על כף. וכי תעלה על דעתך שאברהם שפתוב בו (בראשית יג, ב): ואברהם כבד מאד במקנה וגו', היה משלח אשתו ובנו מביתו ריקם בלא כסות ובלא מחיה. אלא ללמדך כיון שיצא לתרבות רעה לא נפנה עליו. מה היה סופו, כשגרשו ישב בפרשת דרכים והיה מלסטם את הבריות, שנאמר (בראשית טז, יב): והוא יהיה פרא אדם.

4. רד"ק על בראשית כ"א:י"ד:ב'

ויקח לחם וחמת מים, נתן להם מזון ליום או ליומים, כי לא תוכל עוד שאת, וגם מים נתן לה, כי דרכה היה דרך מדבר לשוב אל מצרים או קרוב לה אל בני משפחתה כי מצרית היתה, וגם כסף וזהב נתן לה אע"פ שלא ספר הכתוב כי לא שלחה ואת הנער ריקם.

5. רמב"ן על בראשית כ"א:ט"ו:א'

...והיה כל הענין הזה לאברהם מפני

was commanded to do all that Sarah said, and she told him to remove [them] immediately. And she didn't say to give them silver, gold, and servants, and camels to carry everything

6.Pirkei DeRabbi Eliezer 30:4

Abraham rose up early, and wrote a bill of divorce, and gave it to Hagar, and he sent her and her son away from himself, and from Isaac his son, from this world and from the world to come, as it is said, "And Abraham rose up early in the morning, and took bread and a bottle of water" (*ibid.* 14). He sent her away || with a bill of divorcement, and he took the veil, and he bound it around her waist, so that it should drag behind her to disclose (the fact) that she was a bondwoman. Not only this, but also because Abraham desired to see Ishmael, his son, and to see the way whereon they went.

Avraham's Visit to Yishmael's Home

7.Pirkei DeRabbi Eliezer 30:6

After three years Abraham went to see Ishmael his son, having sworn to Sarah that he would not descend from the camel in the place where Ishmael dwelt. He arrived there at midday and found there the wife of Ishmael. He said to her: Where is Ishmael? She said to him: He has gone with his

שצווה לעשות ככל אשר תאמר שרה והיא צותה להוציאו מיד ובמצותה לא נתן להם כסף וזהב ועבדים וגמלים נושאים אותם

6.פרקי דרבי אליעזר ל':ד'

השכים אברהם וכתב גט גירושין ונתן להגר ושלח אותה ואת בנה מעליו ומעל יצחק בנו מהעולם הזה ומהעולם הבא שנ' וישכם אברהם בבקר ויקח וכו' וישלחהו בגט גירושין ולקח בגד אחד וקשר במתניה כדי שיהא שוחף אחריה לידע שהיא שפחה ולא עוד אלא שעמד אברהם אבינו לראות את ישמעאל בנו ולראות את הדרך שהלכו בה.

7.פרקי דרבי אליעזר ל':ו'

לאחר שלש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו, ונשבע לשרה שלא ירד מעל הגמל במקום שישמעאל שרוי תמן, והגיע לשם בחצי היום ומצא שם את אשתו של ישמעאל. אמ' לה, היכן הוא ישמעאל. אמרה לו, הלך הוא ואמו להביא פירות ותמרים מן המדבר. אמ' לה, תני לי מעט

mother to fetch the fruit of the palms from the wilderness. He said to her: Give me a little bread and a little water, for my soul is faint after the journey in the desert. She said to him: I have neither bread nor water. He said to her: When Ishmael comes (home) tell him this || story, and say to him: A certain old man came from the land of Canaan to see thee, and he said, Exchange the threshold of thy house, for it is not good for thee. When Ishmael came (home) his wife told him the story. A son of a wise man is like half a wise man. Ishmael understood. His mother sent and took for him a wife from her father's house, and her name was Fatimah.

8. Pirkei DeRabbi Eliezer 30:7

Again after three years Abraham went to see his son Ishmael, having sworn to Sarah as on the first occasion that he would not descend from the camel in the place where Ishmael dwelt. He came there at midday, and found there Ishmael's wife. He said to her: Where is Ishmael? She replied to him: He has gone with his mother to feed the camels in the desert. He said to her: Give me a little bread and water, for my soul is faint after the journey of the desert. She fetched it and gave it to him. Abraham arose and prayed before the Holy One, blessed be He, for his son, and (thereupon) Ishmael's house was filled with all good things of the various blessings. When Ishmael came

לחם ומים כי עייפה נפשי מדרך המדבר. אמרה לו, אין לי לחם ולא מים. אמ' לה, כשיבא ישמעאל הגידי לו את הדברים הללו ואמרי לו זקן אחד מארץ כנען בא לראותך ואמר חלף מפתן ביתך שאינה טובה לך. וכשבא ישמעאל מן המדבר הגידה לו את הדברים הללו, ובן חכם כחצי חכם, והבין ישמעאל ושלחה אמו ולקחה לו אשה מבית אביה, ופטימה שמה.

8. פרקי דרבי אליעזר ל'ז'

ועוד אחר שלש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו ונשבע לשרה כפעם ראשונה שאינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם והגיע לשם בחצי היום ומצא שם אשתו של ישמעאל ואמ' לה היכן הוא ישמעאל אמרה לו הוא ואמו הלכו לרעות את הגמלים במדבר אמ' לה תני לי מעט לחם ומים כי עייפה נפשי מדרך המדבר והוציאה לחם ומים ונתנה לו עמד אברהם והיה מתפלל לפני הב"ה על בנו ונתמלא ביתו של ישמעאל מכל טוב ממין הברכות וכשבא ישמעאל הגידה לו את הדבר וידע ישמעאל שעד עכשו רחמי אביו עליו כרחם אב על בנים.

(home) his wife told him what had happened, and Ishmael knew that his father's love was still extended to him, as it is said, || "Like as a father pitieth his sons" (Ps. ciii. 13).

9. Sefer HaYashar (midrash), Book of Genesis, Vayera 13

And at that time Ishmael took his wife and his children, and his cattle, and all belonging to him, and went forth into the land of the Philistines to his father Abraham, and Abraham related unto his son all concerning the treatment he received of Ishmael's first wife. And Ishmael and his children tarried with Abraham for many days in the land of the Philistines.

9. ספר הישר (מדרש), ספר בראשית,

וירא י"ג

...ויקם בעת ההיא ישמעאל ויקח את אישתו ואת בניו ואת מקנהו ואת כל אשר לו, ויסע משם וילך ארץ פלשתים אל אביו. ויספר אברהם לישמעאל בנו, על אודות האישה הראשונה אשר לקח ישמעאל שכזאת וכזאת עשתה. וישב ישמעאל ובניו עם אברהם, ימים רבים בארץ.

Who was Yishmael? Tzadik or Rasha

10. Bereishit Rabbah 53:14

Where he is. R. Simon said: The ministering angels hastened to indict him, exclaiming, 'Sovereign of the Universe! Wilt Thou bring up a well for one who will one day slay Thy children with thirst? What is he now, Righteous or Evil? He demanded. 'Righteous,' was the answer. 'I judge man only as he is at the moment,' said He.

10. בראשית רבה נ"ג:י"ד

בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, אָמַר רַבִּי סִימּוֹן קִפְצוּ מִלְאָכֵי הַשָּׁרֵת לְקַטְרֵגוֹ, אָמְרוּ לְפָנָיו רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, אָדָם שֶׁהוּא עֹתִיד לְהַמִּית אֶת בְּנָיָהּ בְּצִמָּא אִתָּהּ מֵעֵלָה לוֹ בְּאֵר, אָמַר לָהֶם עֲכָשׂוּ מָה הוּא, צְדִיק אוֹ רָשָׁע, אָמְרוּ לוֹ צְדִיק, אָמַר לָהֶם אֵינִי דָן אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשַׁעֲתוֹ.

11. Genesis 16:11-12

(11) The angel of the LORD said to

11. בראשית ט"ז:יא-י"ב

(יא) וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָכָה ה' הִנֵּה הָרָה וְיִלְדֶתָ.

her further, “Behold, you are with child And shall bear a son; You shall call him Ishmael, For the LORD has paid heed to your suffering. (12) He shall be a wild ass of a man; His hand against everyone, And everyone’s hand against him; He shall dwell alongside of all his kinsmen.”

12.Sforno on Genesis 16:12:1

פרא אדם. The word פרא describes a wild donkey, an animal that has not been domesticated. The angel told Hagar that the son she would bear would be genetically very similar in his character to a wild donkey. This would be due to his having part of the genes of his Egyptian mother...These characteristics would manifest themselves in the fact that he would make his home in the desert, a region not imposing restrictions on him. The Torah testifies to this in Genesis 21,20. The reason that the word אדם is added by the angel in describing Ishmael, was that he would inherit any human traits from his father Avram. The fact that he did possess such traits is confirmed by the Midrash which claims that he became a penitent before his father Avraham's death. (Baba Batra 16).

בְּיָדְךָ וְקִרְאתָ שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע ה' אֶל־עֲנִיָּהּ: (יב) וְהוּא יִהְיֶה פְּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל יָד כָּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו יִשְׁכֹּן:

12.ספורנו על בראשית ט"ז:י"ב:א'

פרא אדם פרא הוא חמור הבר אמר שיהיה חמור במזגו מצד האם המצרית...ושיהיה חמור הבר בהיותו שוכן במדבר כאמרו ויגדל וישב כמדבר ושיהיה אדם מצד אביו כאמרם ז"ל שעשה ישמעאל תשובה: